

Faded, illegible text at the top of the page, likely bleed-through from the reverse side.

Faded, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ DIŞ MEKÂNDAN OYUN FIRSATLARI VE EBEVEYN GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Nilgün CEVHER-KALBURAN¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, Denizli ilindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların dış mekânda oyun oynama fırsatlarının ve ebeveynlerin bu konudaki görüşlerinin incelenmesidir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formunu toplam 398 ebeveyn yanıtlamıştır. Araştırma sonunda çocukların çoğunlukla günde bir defa dış mekânda oyun oynadıkları; oyun alanı olarak çocuk parkı ve evin/apartmanın bahçesinin tercih edildiği; dış mekânda oyun sırasında çocukların yetişkin veya büyük kardeş tarafından gözlendiği saptanmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin dış mekânda oyun ile ilgili kaygılarının çoğunluğunun trafik, kötü niyetli yabancılar, kaçırılma ve yaralanma ile ilgili olduğu bulunmuştur. Bu kaygılara paralel olarak ebeveynler çeşitli alternatifler içeren çocuk parkı ve yeşil alanların yaygınlaştırılması ve çocukların oyun ortamlarında güvenliğin artırılmasına yönelik beklentilerini ifade etmişlerdir. Araştırmada elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve çocukların dış mekânda oyun fırsatlarının artırılmasına yönelik birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dış mekânda oyun, Okul öncesi dönem, Oyun alanları, Ebeveyn.

¹ Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı. TÜBİTAK yayın teşvik ödülleri. 2014 yılı Genç Akademisyen Ödülü. Çalışma Alanları: Çevre Eğitimi, Dış Mekânda Oyun, Oyun Ortamları, Riskli Oyun. nkalburan@gmail.com
Gönderim tarihi: 12.02.2014 Kabul tarihi: 06.11.2014

PRESCHOOL CHILDREN'S OPPORTUNITIES AND PARENTS' OPINIONS REGARDING OUTDOOR PLAY

Abstract

This study aims to explore preschool children's opportunities and parents' opinions regarding outdoor play in Denizli, Turkey. Totally 398 parents answered the questionnaire that was designed by the researcher. The study shows that most of the children play outdoors once a day; generally they play in playgrounds and backyards under adults' or older sister/brothers' supervisions. Moreover, parents often have concerns about traffic, ill-intentioned strangers, kidnapping and injures. Correspondingly, their expectations include enhancing and varying playgrounds and green areas as well as increasing safety in outdoor settings where children play. These findings are discussed in the light of literature and suggestions for improving children's outdoor play opportunities are made.

Keywords: *Outdoor play, Early years, Play settings, Parents.*

1. GİRİŞ

Oyun, erken çocukluk döneminin önemli bir parçasıdır. Çocuk oyun yoluyla kendini ve dünyayı tanır; fiziksel kapasitesini geliştirirken, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, yaratıcılık gibi pek çok yönden gelişimi desteklenir. Bu nedenle, çocuklara sunulan nitelikli oyun ortamları ve yeterli zaman büyük önem taşımaktadır.

Çocuklar her zaman, her ortamda oyun oynayabilirler ancak potansiyellerini tamamen kullanabilmeleri için zengin bir çevreye gereksinimleri vardır (Sanoff, 1995). Buna karşılık, yetişkinler sıklıkla büyük resmi görürler, boş arsalar ve sokaklar gibi yapılandırılmamış oyun alanlarının arzu edilmeyen mekânlar olduğunu düşünürler, oysa çocuklar bu mekânları birer oyun fırsatı olarak görürler (Parsons, 2011:7). Dış mekânda oyun çeşitli oyun fırsatları ve ortamları sunmaktadır. Bu oyun çocuk parkı gibi önceden tasarlanmış ve kontrollü ortamlarda gerçekleşebileceği gibi tasarlanmamış mahalle ortamlarında da gerçekleşebilir (McCans, 2004). Dış mekân çocukların özgürce hareket edebileceği bir alan sağladığı için onların tüm alanlarda gelişimini desteklemede rol oynamaktadır (Rivkin, 1997).

Ancak, günümüzde çocuklar önceki nesiller kadar dış mekânda oynama ve çevreyi yaratıcı şekilde manipüle etme fırsatlarına sahip değillerdir. Bunun yerine evde daha çok zaman geçirmekte, önceden programlanmış ve yetişkin gözetiminde aktivitelerle meşgul olmaktadır (McCans, 2004; Memik, 2010; Prezza vd., 2005; Witten, Kearns, Carrol vd., 2013; Turgut ve Yılmaz, 2010). McCans'a (2004) göre bu durumun iki yönlü nedeni bulunmaktadır: Birincisi, çocukların serbest oyununu destekleyecek doğal alanların giderek azalması; ikincisi ise çocukların dış mekânda özgürce oyna-

maları ve boş zaman geçirmelerinin büyük oranda kısıtlanmasıdır. Ünlü Psikolog Peter Gray (2014) günümüzde çocukların oyun sürelerinin giderek azalmasına yönelik uygulamaları eleştirdiği makalesinde, mutlu, üretken ve manevi (etik) değerlere sahip bireyler yetiştirilebilmesi için oyun oynamaya yeterince süre ve özgürlük verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

1.1. Dış Mekânda Oyunun Gelişimsel Faydaları

Dış mekânda çocuklar giderek artan şekilde yetişkin denetiminden uzaklaşarak deneyimler elde ederler (White ve Stoecklin, 1998). Bu açıdan dış mekân çocukların bağımsızlık ve özerklik geliştirmeleri için önemlidir. Ayrıca, dış mekânda yetişkin müdahalesi olmadan yaratılan ve oynanan serbest oyunlar çocukları sosyalleşme ve yaratıcılık yönünden de desteklemektedir (Moore ve Wong, 1997; Frost, Wortham ve Reifel, 2001).

Aynı zamanda dış mekânda oyun, çocuklara sosyal çevrelerini keşfetmeleri; su, kum ve çamurla eğlenceli duyu deneyimleri elde etme; kendi oyunlarına özgü mekânlar bulma ya da yaratma; objeler toplama ve hobiler geliştirme fırsatları sunar (Clements, 2004: 68). Doğal alanlarda gerçekleşen bu olumlu deneyimler, çocukların çevreye duyarlı davranışlarını geliştirmekte; doğal alanlarda oynamak erken çocukluk döneminde etkili bir çevre eğitimi için de temel oluşturmaktadır (Wilson, 2008). Paralel olarak, Turgut ve Yılmaz (2010) çocukların gelişim ve öğrenmelerinin desteklenmesi açısından oyun alanının doğal ya da doğala yakın alanlar olmasını, oyun ekipmanlarının ise ağaç, su, taş, çiçek, böcek vb. gibi doğal elemanlar olmasını önermişlerdir.

Dış mekân, ayrıca, çocuklara risk ve mücadele içeren oyunlar oynama fırsatları sunar. Riskli oyun, oyunun fiziksel yaralanma riski taşıyan, heyecan verici ve mücadele gerektiren bir formu olarak tanımlanır (Sandseter, 2007). Riskli oyun çocuğun korku ve eğlence duygularını dengelemeyi öğrenmesini; korku ve fobilerle baş etme becerileri geliştirmesini sağlar (Sandseter, 2010; Sandseter ve Kennair, 2011). Bunun yanı sıra, çocuklar riskli oyunlar sırasında öz-güven, öz-farkındalık, direnç ve bağımsızlık geliştirir (Gill, 2007; Tovey, 2007; Gleave, 2008; Knight, 2012) ve yaratıcı düşünme becerileri desteklenir (Bundy vd., 2009).

Ayrıca dış mekân çocukların bilişsel gelişimini destekleyen oyun türleri açısından iç mekâna göre daha fazla fırsat barındırmaktadır (McCans, 2004). Çocuklar çevrelerini keşfederken yaralanmaktan kaçınmayı öğrenirler ve bedenlerinin kapasitesini öğrenerek riskleri fark edip değerlendirme becerileri kazanırlar. Bu açıdan oyun çevresi çocukların etraflarını güvenli şekilde araştırmalarına, deneyimler elde etmelerine; mücadele etmelerine ve risk almalarına izin verdiğinde çocuğun gelişimi ve oyunun kalitesi desteklenmiş olur (Little ve Eager, 2010).

Dış mekânda oyun, duygusal gelişim açısından da kritik role sahiptir. Clements'e (2004) göre çocukların endişe, hayal kırıklığı, öfke duygularından uzaklaşması; can sıkıntısı ve stresten kurtulması açısından dış mekânda özgür şekilde oynaması önem taşımaktadır. Çocukların aşırı TV ve bilgisayar kullanımı, güvenli olmayan çevre koşulları, yoğun ebeveynler gibi olumsuz etkilerden uzaklaşması açısından dış mekân oyunları oldukça önemlidir. Çocukların var olan enerjilerini harcamaları ve yeniden enerji toplamaları açısından sınıf ve ev dışında, doğal çevrede katıldığı çeşitli etkinlikler etkili olmaktadır (Johnson, Christie ve Wardle, 2005).

Çocuklarda tırmanma, çekme, basamaklardan inme/çıkma, koşma, zıplama gibi büyük motor becerilerinin gelişimi açısından büyük bir öneme sahip olan dış mekân oyunları (Sciarra vd., 2009:224), çocukların fiziksel aktivite düzeylerini de arttırmaktadır (Burdette, Whitakers ve Daniels, 2004; Clements, 2004; Brown vd., 2009; Barber vd., 2013). Yapılan araştırmalar dış mekânda oyun oynamanın ya da zaman geçirmenin obezite, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu, anksiyete ve depresyon gibi çocuk sağlığı açısından olumsuz etkileri ortadan kaldırdığını ortaya çıkarmıştır (örnek olarak; Taylor vd., 2001; Wells ve Evans, 2003; Burdette ve Whitaker, 2005; Ozdemir ve Yılmaz, 2008; Taylor ve Kuo, 2009; Kimbro, Brooks-Gunn ve McLanahan, 2011). Dış mekânda oyun aynı zamanda bağışıklık sistemi için hayati role sahip olan "biyolojik saati" düzenleyen ve bireyi daha da mutlu yapan beyin epifizini çalıştırmaktadır (Pica, 2003).

Kimbro, Brooks-Gunn ve McLanahan'ın (2011) gerçekleştirdiği araştırmada dış mekânda oyun oynama süresi ile obezite arasında negatif yönde ilişki olduğu, TV izleme ile obezite arasında ise pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Fiziksel aktivite, zihin ve beden sağlığı için önemlidir ancak pek çok çocuk yeterli düzeyde fiziksel aktivite gerçekleştirmemektedir (Brockman, Jago ve Fox, 2011). Fiziksel çevre ve kültüre ilişkin pek çok özellik çocukların hareket özgürlüğünü kolaylaştırmakta veya sınırlandırmaktadır (Prezza vd., 2005). Benzer şekilde McCurdy, Winterbottom, Mehta ve Roberts (2010) çocuklarda düşük fiziksel aktivite ve doğal çevre ile yetersiz düzeyde etkileşimin, elektronik medyanın gelişimi, yapılandırılmamış oyun süresinin azalması ve çevresel engellerden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

1.2. Dış Mekânda Oyunu Etkileyen Faktörler

Bringolf-Isler vd. (2010) yakın çevre özellikleri çocukların dış mekânda oynaması açısından anahtar role sahip olduğu için, çevresel faktörlerin çocukların oyununa önemli etkileri olabileceğini ifade etmişlerdir. Örnek olarak Parsons (2011:12) sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı yerleşim yerlerindeki çocukların sıklıkla uygun dış mekân oyun alanlarına sahip olmadığını belirtmiştir. Roemmich, Epstein, Raja vd.

(2006) ise yakın çevrede rekreasyon alanının bulunmasının dört-yedi yaş arasındaki çocukların fiziksel aktivite oranını arttırdığını saptamışlardır. "Doğadaki Son Çocuk" adlı çığır açan kitabında Richard Louv (2010), günümüz neslinin yaşamlarında doğa yetersizliğini vurgulamıştır; doğa yoksunluğu sendromu obezitenin, uyumsuz davranışların ve depresyonun artması gibi problem durumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların özgürce oyun oynamalarına ve kendi çevrelerini keşfetmelerine izin vermemek, gelişimin gerilemesi, fiziksel hareketin azalması, obezitenin artması gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır.

Yakın çevrede yeşil alanların bulunması fiziksel aktif oyunu arttırmasına karşılık, çocukların bağımsız oyun oynamalarına karşı olumlu tutum, çocukların aktif oyunlarını olumlu yönde etkilemektedir (Veitch, Bagley, Ball ve Salman, 2006). Grigsby-Toussaint, Chi ve Fiese (2011) ise okul öncesi çocuklarının ebeveynlerinin oyuna katılımının, fiziksel aktivite düzeyini kritik düzeyde etkilediğini belirlemişlerdir.

Dış mekânda oyunun fiziksel aktiviteyi arttırmasının yanında; çocukların serbest oyun ve keşfetme yoluyla öğrendikleri gerçeği, erken çocukluk eğitiminde kabul edilen bir ilkedir. Buna karşılık, günümüzde çocukların oyunları çoğunlukla yetişkin tarafından yapılandırılmakta ve denetlenmektedir. Bu nedenle serbest oyun fırsatları sınırlandırılmaktadır. Bunun başlıca nedeni ebeveynlerin güvenlik kaygısıdır (White ve Stoecklin, 1998). Bu kaygı, çocukların ev dışında serbestçe oynamalarını, yakın çevrede dolaşmalarını ve hatta kendi evlerinin bahçesinde bile yetişkin denetimi olmadan oynamalarını engellemektedir. Buna paralel olarak, Valentine ve McKendrick (1997) çocukların dış mekânda serbest oyunlarında ebeveynin güvenlik kaygılarının çevrenin fiziksel özelliklerinden çok daha etkili olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde, Kimbro vd.'nin (2011) yaptığı çalışmada annenin güvenlik kaygısı azaldıkça çocukların dışarıda oyun süresinin ve oyun parklarına gitme oranının arttığı, TV izleme süresinin azaldığı saptanmıştır.

Bununla birlikte, pek çok çalışan ebeveyn, yeterince zaman ve enerji bulamadığı için çocuklarının okul sonrası dış mekânda oynamalarına fırsat vermemektedir (White ve Stoecklin, 1998). Ebeveynlerin çocukları dışarı çıkarma ile ilgili becerileri ve gönüllükleri de, çocukların oyun ve fiziksel aktivite fırsatlarını etkileyebilmektedir. Tandon, Zhou ve Chistakis (2012) tarafından gerçekleştirilen boylamsal çalışmada, Amerika'daki okul öncesi dönem çocuklarının yaklaşık yarısının ebeveynleri tarafından günlük olarak dışarıya çıkarılmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde yarıya yakınını okul öncesi eğitim kurumunda günlük olarak dışarıda oynamasına fırsat verilmediği belirlenmiştir.

Bunların yanı sıra, çocukların akademik başarılarına odaklanan kaygılar dış mekânda

oyun oynama fırsatlarını sınırlandırmaktadır (Davies, 1996; Gray, 2014). Ancak, Johnson vd.'nin (2005) belirttiği gibi, dış mekânda oyun yoluyla çocuklar, var olan enerjilerini harcayıp yeniden enerji toplayarak akademik öğrenme görevine dönmek için hazır olacaklardır. Bu açıdan akademik öğrenme için dış mekân oyunları temel oluşturmaktadır.

Çocukların dış mekânda oyun oynama fırsatlarını etkileyen fiziksel ve kültürel faktörlerin saptanması, gerekli müdahalelerin planlanıp uygulanması açısından önemlidir. Böylece çocukların dış mekânda güvenli şekilde ve yeterli düzeyde oyun oynamalarını desteklemeye yönelik politikalar geliştirilmesine temel oluşturulabilir. Bu nedenle, bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının dış mekânda oyun oynama fırsatları ve bu konudaki ebeveyn görüşlerini belirlemek amaçlanarak aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığı nedir?
2. Çocukların dış mekânda oyun oynadıkları alanlar hangileridir?
3. Çocukların oyunlarına eşlik edilmekte midir? (oyunu gözlemlemek ve/veya oyuna katılmak)
4. Çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin ebeveynlerin kaygıları nelerdir?
5. Çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin ebeveynlerin beklentileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma ile Denizli ilinde bulunan resmi anaokullarına devam eden çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığı, oyun oynadıkları alan ve ebeveynlerin dış mekânda oyun ile ilgili kaygıları ve beklentileri belirlenmeye çalışıldığından, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan durumu olduğu gibi yansıtmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2000).

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme belirlenirken Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokullarının listesi elde edilmiş; bu listedeki okullar buldukları bölge itibarıyla düşük-orta-yüksek sosyo-ekonomik düzey kategorilerine ayrılmıştır. Her düzeyden tesadüfi örnekleme yöntemiyle ikişer okul seçilmiş ve bu okullara devam eden çocuk-

ların ebeveynlerine anketler gönderilmiştir. Toplam 808 ebeveyninden 398 ebeveyn (%49.25) anketi yanıtlamıştır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin %80,9'u bayan, %19,1'i bay; yaş ortalaması 29'dur. Katılımcıların %29,6'sı lise, %28'i ilkokul, %22,1'i üniversite ve üzeri, %19,1'i ortaokul mezunu iken %1 oranında ebeveyn sadece okur-yazardır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu ev hanımı (%61,3) iken, %16,1'i hizmet sektöründe çalışmakta (işçi, teknisyen, memur), %8,5'i esnaf, %6'sı öğretmen, %5,5'i sağlık sektöründe çalışmakta (doktor, hemşire, teknisyen), %1,5'i polis, %1'i ise mühendistir.

Bunların yanı sıra, ebeveynlerin %57,3'ü iki çocuk, %30,2'si tek çocuk, %11,1'i üç çocuk ve %1,5'i dört çocuk sahibidir. Ayrıca, bahçeli apartman dairesinde ikamet edenlerin oranı %43,7 iken, bahçeli müstakil evde ikamet eden ebeveynlerin oranı %24,1'dir. Ebeveynlerin %19,6'sı ise bahçesiz apartman dairesinde ikamet etmekte, %7'si bahçesiz müstakil evde, %5,5'i ise site içerisindeki apartman dairesinde ikamet etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 13 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket 3 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların yaş, cinsiyet, meslek, öğrenim durumu, çocuk sayısı, yaşı ve cinsiyeti ile ikamet edilen konut türünü belirlemeye yönelik 6 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde çocuğun ev dışında oyun oynadığı alanları, dışarıda oyun oynama sıklığı, çocuğa eşlik eden bir yetişkinin bulunup bulunmadığı ve dışarıda sıklıkla oynadığı oyun türlerini belirlemeye yönelik çoklu-seçenekli 5 soru yer almaktadır. Üçüncü bölüm ise çocuğun dışarıda oyun oynamasına ilişkin ebeveyn kaygılarını ve bu konu ile ilgili görüşlerini açıklamasına yönelik 2 açık-uçlu sorudan oluşmaktadır. Anket formu hazırlandıktan sonra üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Ardından anket sorularının cevaplayıcılar açısından yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığını saptamak amacıyla 30 ebeveyn bu sorular uygulanarak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerden alınan yanıtlar doğrultusunda gerekli görülen düzeltmeler yapılarak anket formunun son hali verilmiştir.

2.4. Verilerin Elde Edilmesi

Araştırmanın verileri, gerekli resmi izinlerin alınmasının ardından, 2012-2013 eğitim dönemi bahar yarıyılında elde edilmiştir. Anket formları, örnekleme dâhil olan okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılmıştır. Öğretmenlere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve anket formu tanıtılmıştır. Öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere dağıtılan anketler yaklaşık bir hafta sonra geri alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler öncelikle SPSS 15.0 for Windows paket programına aktarılmıştır. Anket formunun birinci ve ikinci bölümlerindeki sorulara verilen yanıtları analiz etmek için frekans ve yüzde alma tekniği kullanılmıştır. Formun üçüncü bölümünde yer alan açık-uçlu sorulara verilen yanıtlar içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bulguları, çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığı; çocukların dış mekânda oyun oynadıkları alanlar; dış mekânda oyun sırasında çocuğa eşlik edilme durumu; çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin ebeveyn kaygıları ve beklentileri olmak üzere beş başlık altında sunulmuştur. Ayrıca, çocukların dış mekânda oyun oynamalarıyla ilgili ebeveynlerin görüşlerine ilişkin kısa alıntılara yer verilerek araştırmanın bulguları desteklenmeye çalışılmıştır.

Tablo 1. Çocukların dış mekânda oyun oynama sıklığının frekans ve yüzde dağılımı

Oyun oynama sıklığı	f	%
Günde bir kez	172	43,2
Günde birden çok	90	22,6
İki günde bir	70	1,6
Sadece hafta sonları	44	11,1
Haftada bir kez	20	5
Ayda birkaç kez	2	0,5
Toplam	398	100

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların büyük bir kısmının günde yalnızca bir kez dış mekânda oyun oynadıkları (%43,2); günde birden çok dış mekânda oyun oynayanların oranının ise %22,6 olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgusuna paralel olarak, Tandon vd.'nin (2012) yaptığı çalışmada annelerin %44'ü günde bir kez çocuklarını dışarıya çıkardığını belirtmiştir. Clements'in (2004) araştırmasında ise annelerin %70'i çocukluk döneminde günde bir kez dışarıda oynadığını ifade ederken, bu annelerin yalnızca %30'u çocuklarını her gün bir kez oyun oynamak için dışarı çıkardıklarını belirtmiştir.

Dış mekânda geçirilen zaman, oyunun ve öğrenme koşullarının niteliğinin göstergelerinden biridir (Kos ve Jerman, 2013). Günümüzde çocukların önceki nesiller kadar dışarıda oynama fırsatlarının olmaması ve giderek daha fazla iç mekânda bulunmalarının olumsuz etkileri araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Araştırmaya katılan bir ebeveyn (*üniversite mezunu, erkek, mübendis*) bu konudaki görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

“Benim zamanımda bu kadar oyuncak, oyun salonları yoktu; ama sokaklar çocuk dolu olurdu. Şimdi çocuk sayısı sokaklarda giderek azalıyor. Hareketsiz, obez, iletişim becerileri gelişemeyen yeni nesiller geliyor.”

Bir başka ebeveyn (*ortaokul mezunu, ev hanımı*) çocukların yeterince dış mekânda oynayamamalarının nedenleri ve bu durumun olumsuz etkileri ile ilgili görüşleri şöyle açıklamıştır:

“Artık eskisi gibi çocuklarımız mahalle çocuklarıyla sokakta oyun oynayamıyor. Kum, toprak diye bir şey kalmadı. Bir de geçim sıkıntısı aileleri çocuklarıyla zaman geçirmesi konusunda kısıtladı. Sürekli TV’ye odaklanır oldu çocuklarımız. Oyun nasıl oynanıyor onu dahi bilmiyorlar. Enerjilerini atamaz oldular. Kısacası çocuklarımızı robotlaştırdık.”

Dış mekân çocukların sağlıklı büyümesi ve tüm gelişim alanlarının desteklenmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Amerikan Pediatri Derneği aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının gelişmesi için çocukların mümkün olduğunca her fırsatta dış mekânda oyun oynamalarını önermiştir (Tandon vd., 2012:707).

Tablo 2. Çocukların dış mekânda oyun oynadıkları alanların yüzde değerleri (n=398)

Oyun alanı	Ara sıra %	Sık sık %	Her zaman %	Toplam Yüzde %
Eve yakın olan çocuk parkı	42.2	21.1	8.5	71.9
Eve uzak olan çocuk parkı	41.2	14.6	5.0	60.8
Evin/Apartmanın bahçesi	23.1	19.6	17.1	59.8
Mesirelik alan	43.7	6.5	2	52.3
Evin/Apartmanın önündeki sokak	24.1	14.1	8.5	46.7
Okul bahçesi (okul saatleri dışında)	25.6	10.1	7.5	43.2
Mahalledeki sokak araları	14.1	3.5	6.0	23.6
Diğer (köye veya yazlığa gidildiğinde)	-	-	7.5	7.5

Tablo 2'ye göre çocukların dış mekânda en çok oyun oynadıkları alan eve yakın olan çocuk parkı olarak görülmektedir (%71,9). Ayrıca eve uzak olan çocuk parklarının ve evin/apartmanın bahçesinin de yüksek oranda tercih edildiği (%60,8 ve %59,8) gözlenmektedir. Buna karşılık oyun alanlarının kullanım sıklığına ilişkin frekanslar incelendiğinde, hepsinde "ara sıra" kullanma sıklığının diğerlerine göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte "her zaman" oynama sıklığının en fazla evin/apartmanın bahçesi seçeneğine ait olduğu görülmektedir (%17,1). Ayrıca bir başka ilgi çekici bulgu olarak, 30 ebeveyn köy veya yazlığa gidildiğinde çocukların dış mekânda "her zaman" oynama fırsatı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Çocukların oyun oynadıkları alanlar yakın çevrede oyun parkı bulunup bulunmaması, yeşil alanların yakınlığı ve araç trafiğinin yoğunluğu gibi faktörlerden etkilenmektedir. Araştırmaya katılan bir ebeveyn, özellikle çocuklarının rahatça dışarıda oynatabilmeleri için site içinde bir konuta taşındıklarını belirtirken, bir başka ebeveyn ise, çocuğunun dışarıda oyun fırsatlarından daha çok yararlanabilmesi için bahçesi geniş ve zengin materyallerle dolu olan bir anaokuluna kaydettirdiklerini ifade etmiştir.

Aarts vd. (2010) müstakil veya yarı-müstakil evde yaşayan ailelerin çocuklarının apartman dairesinde yaşayanlara oranla dış mekânda daha fazla oyun oynadıklarını; evin bahçesinin bulunmayışının 4-6 yaş çocuklarının dış mekânda oyun oranını azalttığını belirlemiştir.

Veitch vd.'nin (2006) Avustralya'da yaptığı çalışmada ebeveynlerin büyük kısmı, çocuklarının ev bahçesinde oynadıklarını ifade ederken, birçok ebeveyn de çocuklarının genellikle sokakta, park, oyun alanı gibi halka açık alanlarda oynadığını belirtmişlerdir. Deretarla-Gül (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynin çocuklarını büyük oranda haftada 1-2 defa oyun parkına götürdükleri saptanmıştır. Witten vd. (2013) ebeveynlerin yoğun iş yaşamları ve daha az komşuluk ilişkileri nedeniyle çocukların dışarıda özgür oyunlarını sınırlandırdığını belirlemiştir. Bir ebeveyn (*lise mezunu, bayan, sağlık çalışanı*) bu konudaki görüşlerini şöyle açıklamıştır:

"Çalışan bir anne olmanın dezavantajını yaşadığım bir konu bu. İsterdim ki çocuğum parkta toza-toprağa bulanıp istediği gibi oynasın, arkadaşlar edinsin. [Fakat] bu her zaman mümkün değil. Hem çevreye olan güvensizlik hem de parka yeterince vakit ayıramama, bir anne olarak beni üzüyor."

Araştırma bulgusuna göre çocuklar evin bahçesi veya evin önündeki sokak ya da mahalledeki sokak aralarında daha az oyun oynama fırsatı bulmakta; dış mekânda oyun alanı olarak oyun parkı diğerlerinden daha yüksek oranda tercih edilmektedir. Bu durum, ebeveynlerin çocukları oyun parkına götürmesi ve onları gözleyip denetlemesini gerektirmektedir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi, ebeveynlerin

yoğun tempoları ve değişen yaşam tarzları nedeniyle çocukların oyun parkında oynamaları da kısıtlanmaktadır.

Tablo 3. Dış mekânda oyun sırasında çocuğa eşlik edilme durumunun frekans ve yüzde değerleri (n=398)

Eşlik etme	f	%
Her zaman eşlik ediliyor	304	76,4
Bazen eşlik ediliyor	88	22,1
Eşlik edilmiyor	6	1,5
Toplam	398	100
Eşlik eden kişi	f	%
Anne	346	86,9
Baba	178	44,7
Büyük kardeş	142	35,7
Büyükanne/Büyükbaba	136	34,2
Komşular	42	10,6
Bakıcı	18	4,5
Eşlik eden rolü	f	%
Gözlem	342	85,9
Oyuna katılma	250	62,8

Tablo 3'e bakıldığında ebeveynlerin %76,4'ü çocuklarına dış mekânda eşlik eden birilerinin olduğunu ifade ederken, çok az ebeveyn (%1,5) çocuklarına eşlik edilmediğini belirtmiştir. Büyük oranda annenin (%86,9) çocuğa eşlik ettiği görülürken; eşlik eden kişinin tamamına yakını (%85,9) çocuğu gözlemlemekte, %62,8'i ise çocuğun oyununa dâhil olmaktadır.

Waite vd. (2013) dış mekânda yetişkin müdahalesinden uzak oyunun çocukların sosyal becerilerini geliştirdiğini vurgulamışlardır. Çocuklar yetişkinin yakın gözetimi olmadan oynarken paylaşma, bir gruba ait olma gibi sosyal becerilerinin yanı sıra, duygularını kontrol etme ve uygun şekilde ifade etme gibi becerileri de geliştirmektedir. Ayrıca çocuklar oyun sırasında diğer bireylerle sosyal ilişkiler kurmayı öğrenir

ve bu ilişkilerinde problem çözme becerilerini geliştirirler. Buna ek olarak, çocukların yetişkinler yerine akranlarından daha kolay öğrenebilecekleri paylaşma becerileri desteklenir (Ornelas, Perreira ve Ayala, 2007).

Ancak, Veitch vd. (2006) yaptıkları çalışmada 6-8 yaş arasındaki çocukların dış mekânlarda ebeveyn gözetimi olmadan oynamadıklarını; çocukların dış mekânda oynamalarının ancak ebeveynlerin ayıracakları zamana ve motivasyona bağlı olduğunu bulmuşlardır. Buna karşılık, yakın komşuluk ilişkilerinin olduğu mahallelerde çocukların geç saatlere kadar ve ebeveyn gözetiminden uzakta oynayabildikleri saptanmıştır. Benzer şekilde Prezza vd.'nin (2005) İtalya'da yaptığı çalışmada annenin yakın çevredeki bireylerle sosyal yakınlığının, çocuklarının dış mekânda hareket özgürlüğünü olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Witten vd. (2013) tarafından Yeni Zelanda'da yapılan çalışmada ise çocuklarının arkadaşlarının ebeveynleriyle en az bir kez tanışmış olan ebeveynlerin mahalle içinde dolaşmaya izin verdikleri belirlenmiştir.

Buna paralel olarak, Aarts vd. (2010) tarafından Hollanda'da yapılan bir çalışmada yakın çevredeki sosyal yakınlığın (bağlılık) ve çevrenin fiziksel özelliklerinin (yeşil alanların varlığı gibi) çocukların dış mekânda oyun oynama oranını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, Brockman vd.'nin (2011) Birleşik Krallık'ta yaptıkları çalışmada yakın çevrede yeşil alanların ve trafiğe kapalı sokakların bulunmasının, çocukları dış mekânda oyun oynamaya motive eden önemli unsurlar olduğu saptanmıştır.

Türkiye'de ise Erbay ve Durmuşoğlu-Saltalı'nın (2012) altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algılarını inceledikleri çalışmada çocukların ev dışında daha çok arkadaşlarıyla oyun oynadıkları belirlenmiştir. Çalışmada bu bulgu, günümüzde şehirleşmenin ve kadının çalışma hayatına girmesinin yarattığı iş yoğunluğunun sosyal hayatı ve komşuluk ilişkilerini olumsuz etkilemesi ve insanlar arasındaki güven sorunları ile açıklanmıştır. Bu konuda çalışmaya katılan bir ebeveyn (*üniversite mezunu, bayan, sağlık çalışanı*) duygularını şöyle açıklamıştır:

"Herkesin birbirini tanıdığı ve güvendiği bir ortam diliyorum. Benim çocuğumda yaşadığım özgürlüğü kızımın da yaşamasını diliyorum."

Tablo 4. Çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin ebeveyn kaygılarının frekans ve yüzde değerleri (n=261)

Kaygı	f	%
Trafik	213	30,52
Kötü niyetli yabancılar	99	14,18
Kaçırılma	84	12,03
Fiziksel yaralanma (düşme, çarpma vb.)	75	10,74
Kaybolma	60	8,60
Zorba davranışlara maruz kalması (arkadaşları ve/veya kendinden büyük çocuklar tarafından)	36	5,16
Arkadaşlarıyla kavga etmesi	30	4,30
Kötü alışkanlıklar edinmesi	27	3,87
Kirlilik (atıklar, kirli sular vb)	20	2,86
Taciz	15	2,15
Başboş köpekler	12	1,72
Argo konuşması	9	1,29
Hasta olması	7	1,0
Kene, böcek vb. zararlılar	6	0,86
Çocuğun başkasına zarar vermesi	5	0,72
Toplam	698	100

Tablo 4 incelendiğinde, ebeveynlerin dış mekânda oyun ile ilgili kaygıları arasında trafik kaygısının diğerlerine oranla oldukça yüksek olduğu (%30,52) görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin kötü niyetli yabancılar, kaçırılma ve kaybolma ile ilgili kaygı taşıdıkları gözlenmektedir. Bununla birlikte, fiziksel yaralanmalar ile ilgili kaygıların yanı sıra, zorba davranışlara maruz kalma, kavga etme ve kötü alışkanlıklar edinmeye yönelik kaygıların da ifade edildiği görülmektedir.

Araştırmada ayrıca 90 ebeveyn bu soruyu yanıtlamamış; 47 ebeveyn ise çocuğunun dış mekânda oyun oynaması ile ilgili herhangi bir kaygı taşımadığını belirtmiştir. Kaygı taşıyamama nedeni olarak çocuğun yalnız dışarı çıkmaması (n=21); bahçeden dışarı çıkmaması (n=16); güvenli bir oyun alanının bulunması (n=5) ifade edilirken, 5 ebeveyn

çocuğunun becerilerine güvendiği için herhangi bir kaygı taşımadığını belirtmiştir. Loprinzi ve Trost (2010; akt: Tandon vd, 2012) çocukların fiziksel kapasiteleriyle ilgili ebeveynlerin görüşlerinin çocukların fiziksel aktivitelerini destekleme oranını pozitif yönde etkilediğini belirlemişlerdir. Bununla birlikte, çocuğun dışarıda yalnız olmaması ve bahçe sınırları içinde oynaması da ebeveynlerin güvenlik kaygılarının bir ürünü olarak düşünülebilir.

Carver, Timperio ve Crawford (2008), Birleşik Krallık, Birleşmiş Milletler, Yeni Zelanda, Avrupa ve Avustralya'da yapılan araştırmaları sentezleyerek, çocukların dış mekânda gerçekleştirdikleri fiziksel aktivitelerin özellikle güvenlik kaygısıyla sınırlandırıldığını belirtmişlerdir. Yakın çevrenin yeterince güvenli olmaması dış mekânda oyunu sınırlandıran, dolayısıyla çocukların iç mekânda geçirdikleri süreyi artırarak obezite riskini arttıran bir faktör olarak görülmektedir (Burdette ve Whitaker, 2005).

Bir ebeveyn (*üniversite mezunu, erkek, öğretmen*) dış mekânda oyun ve güvenlik konusunda algıladığı ikilemi şöyle ifade etmiştir:

“Yukarı tükürsen sakal, aşağı tükürsen bıyık misali. Bir taraftan çocukların özgürce doğada oynaması gerekliliği, bir taraftan da en küçük ihtimal dahi olsa çocuklarımızı çevreden gelecek tehlikelere karşı korumamız gerekliliği...”

Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin kaygılarının yabancılar, büyük çocuklar/çeteler ve trafik (yol güvenliği) ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Clements, 2004; Veitch vd., 2006; Carver vd., 2008; Bringolf-Isler vd., 2010; Şişman ve Özyavuz, 2010; Brockman vd., 2011; Witten vd., 2013). Araştırma bulgularıyla paralellik gösteren bu araştırmalara karşılık; güvenlik kaygısının özellikle modern Batı toplumlarında abartılı şekilde artmasından dolayı, çocukların dış mekânda serbest oyun oynama fırsatlarının kısıtlanması da bir tartışma konusu haline gelmiştir. Oyun parklarında çocukları korumak ve ciddi yaralanmalardan kaçınmak için önlemler alınırken, tüm gelişim alanları açısından önemli olan deneyimlerin ve uyarıcıların sınırlandırılmasının da kaygı verici olduğu düşünülmektedir (Little ve Eager, 2010; Sandseter, 2007, 2009, 2010; Sandseter ve Kennair, 2011).

Tablo 5. Çocukların dış mekânda oyun fırsatlarına ilişkin ebeveyn beklentileri (n=243)

Beklenti	f	%
Çocuk parkı yapılması	197	30,35
Trafik için önlemlerin alınması	124	19,10
Yeşil alanların artırılması	95	14,63
Mahalle güvenliğinin artırılması	88	13,56
Çocuk parklarında güvenliğin artırılması	60	9,24
Çocuk parklarında çeşitli ekipmanların bulunması	31	4,78
Çocuk parklarının temizlik ve denetiminin yapılması	24	3,71
Bisiklet yolu yapılması	17	2,63
Spor alanlarının yapılması	8	1,23
Farklı yaşlara uygun çocuk parklarının olması	5	0,77
Toplam	649	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi ebeveynlerin dış mekânda oyun fırsatları ile ilgili beklentileri çoğunlukla çocuk parkı yapılması şeklindedir (%30,35). Ayrıca trafik önlemlerinin ve yeşil alanların artırılmasına yönelik görüş bildiren ebeveynlerin yanı sıra (%19,10 ve %14,63), mahalle güvenliğinin artırılmasına yönelik beklentilerin de diğerlerine oranla yüksek olduğu görülmektedir (%13,56).

Ebeveynlerin dış mekânda oyun ile beklentilerinin bu konuda ifade ettikleri kaygılar ile paralel olduğu görülmektedir. Bulut ve Kılıçaslan'ın (2009) vurguladığı gibi, Türkiye'de çocuklar dış mekânda oyunu; oyun parklarında, boş aralarda, sokak aralarında veya caddelerde oynamaktadır. Ancak özellikle büyük kentlerde çocukların dış mekân ortamları kısıtlanmakta; çocuklar için öngörülen oyun alanları da kent imar planlarında yer aldığı şekilde uygulanmamaktadır. Her ne kadar Ünal (2009) çocuk oyun alanlarının özellikle şehir merkezlerinde birçok semtte gün geçtikçe arttığını ifade etse de, Türkiye'de yapılan pek çok araştırmada (Aksoy, 2001; Gül ve Küçük, 2001; Yılmaz ve Bulut, 2003; Şişman ve Özyavuz, 2010; Türkan ve Önder, 2011; Koçan, 2012) çocuk oyun alanlarının yetersiz sayıda ve nitelikte olduğu saptanmıştır.

Bununla birlikte, var olan oyun alanlarının çeşitli oyun türlerini destekleyecek, farklı yaş gruplarına ve gereksinimlere hitap edecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Kantz'a (2004:49) göre, farklı oyun türlerini destekleyen alanlar (kum ve su oyunu,

doğal unsurları keşfetme, manipüle edilebilir materyaller ve fiziksel hareket fırsatı sunan bölümler) çocuklar için düzenlenen nitelikli bir dış mekân oyun alanının en önemli özelliğini oluşturmaktadır.

Dış mekân oyun alanı aynı zamanda çimen, ağaç, bahçe alanı, kazı alanı ve su kaynakları gibi doğal unsurları da içermelidir. Şişman ve Özyavuz (2010) çocuk oyun alanlarında doğal unsurların artırılabilmesi; bitkilerin rüzgârdan, ışık ve sestan koruma, gölgeleme ve yönlendirme gibi işlevlerinden yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. Doğal çevreyle etkileşim, çocukların çevrelerini araştırma ve öğrenmelerini, doğal çevreye ilişkin tutum ve değerlerini geliştirmektedir (Moore, 1997:75; 2002:7; Sciarra vd., 2009:225). Doğal alanlarda oyun oynamanın motor becerileri geliştirdiği ve fiziksel sağlığı güçlendirdiği de saptanmıştır (Fjortoft, 2001). Fiziksel aktivite çocukların sağlığını güçlendirirken; doğal çevre ile etkileşim de dikkati geliştirmekte ve stresi azaltmaktadır (McCurdy vd., 2010).

Bunlara ek olarak, yapılan araştırmalarda doğal alanların sorumluluk duygusunu geliştirdiği; oyun ve çeşitli etkinliklere katılımı artırdığı (Arbogast, Kane, Kirwan ve Hertel, 2009); akran ilişkilerini güçlendirdiği (Moore ve Wong, 1997); fiziksel aktiviteyi artırıp çeşitlendirdiği (Bell ve Dymont, 2008); uzamsal farkındalığı ve fiziksel yeterliği geliştirdiği (Herrington ve Studmann,1998) saptanmıştır. Wells'in (2000) Amerika'da yaptığı çalışmada ise, evlerinin yakınlarındaki doğal alanlarla daha çok etkileşim içinde olan çocukların bilişsel fonksiyonlarının doğa ile daha az etkileşimde bulunanlardan daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Kos ve Jerman (2013) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin çocuklarının doğal ortamlarda oyun oynamalarını istediklerini belirttikleri saptanmıştır.

Bir ebeveyn dış mekânda oyun fırsatları konusundaki beklentileri ile ilgili olarak, oyun parklarının gençler ve yetişkinler tarafından uygunsuz şekilde kullanıldığını, yerlerde cam kırıkları, atıklar vb. bulunduğunu anlatırken "çocukların düşme özgürlüğü bile yok!" ifadesini kullanmıştır. Oyun alanlarının niteliğinin bir göstergesi de düzenli denetim ve bakım uygulamalarının yapılmasıdır. Oyun ekipmanlarının güvenli olup olmadığının kontrol edilmesi; oyun alanında çocukların sağlığını tehdit edecek unsurların (atıklar gibi) ortadan kaldırılması önemlidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda, çocukların dış mekânda oyun oynaması için ebeveynlerin daha çok fırsat sunmak istedikleri ancak oyun parklarının yeterli nitelikte olmaması, yeşil alanların yetersizliği, trafik, tehlikeli yabancı gibi kaygılar nedeniyle bu fırsatların sınırlandığı belirlenmiştir. Çocukların çoğunun günde bir defa dışarıda oyun oynadığı; çocuk parkı ve evin bahçesinin en çok oyun oynanan mekânlar olduğu ancak bu

alanların da ara sıra kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca dış mekânda oyun sırasında yetişkinlerin veya büyük çocukların çocukları gözlemlediği ve/veya oyunlarına katıldıkları belirlenmiştir.

Alanyazında açıkça ifade edildiği gibi, günümüzde özellikle büyük kentlerdeki çocukların mahalle ve sokak aralarında, yetişkin denetiminden uzak, serbestçe oyun oynama fırsatlarının neredeyse yok olduğu bir gerçektir. Memik (2004), büyük kentlerde çocuk dostu sokaklar oluşturmanın çok güç olduğunu vurgulamıştır. Bu açıdan, çocuk oyun parklarının dış mekânda oyunu destekleyecek en önemli alanlar olduğu düşünülebilir. Ancak Bulut ve Kılıçaslan'a (2009) göre çocuk oyun alanlarının ve nitelikli oyun ekipmanlarının yetersizliği gibi sorunlar, bu oyun ortamlarını güvensiz hale getirmektedir. Sokak ve caddelerdeki tehlikeler göz önüne alındığında ise, tercih edilmesi gereken oyun parkları çoğunlukla çocukların tehlikelerle karşılaştığı alanlar haline dönüşmektedir. Bununla birlikte Memik (2004) çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanabilmesi için kentsel alanların geniş bir bakış açısıyla yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun için toplum farkındalığının artırılması; sosyal ve ekonomik yapının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanması için yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve üniversitelerin işbirliği içinde çalışması gerekmektedir. Güvenlik ile ilgili kaygıları en aza indirecek önlemlerin alınması ve çocuk dostu kent projelerinin yaygınlaştırılmasında toplum farkındalığının artırılmasının önemli bir adım oluşturacağı düşünülmektedir. Dünyaca ünlü "Zehirlenen Çocukluk" isimli kitabında günümüzde değişen toplum yapısı ve yaşam alışkanlıklarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini anlatan Sue Palmer (2010), çocukların dış mekânda oyun fırsatlarının giderek azalmasına dikkat çekmiştir. Oyun alanlarında güvenliğin artırılmasıyla ilgili olarak özellikle İskandinav ülkelerinde yaygın olan "oyun çalışanı" (play-worker) uygulamalarını örnek göstermiştir. Çocukların ilgilerine ve gereksinimlerine uygun olarak oyun alanının düzenlenmesi, oyun ekipmanlarının sağlanması ve çocukların serbest oyunlarının süpervize edilmesi konusunda çalışan oyun çalışanları, ebeveynlerin güvenlik konusundaki kaygılarını gidermede alternatif bir uygulama olarak düşünülebilir. Benzer projeler tasarlanarak, çocukların oyununu destekleyecek fikirler hayata geçirilebilir.

Bunlara ek olarak, okul öncesi eğitim araştırmacıları ve çalışanları ailelerin, yerel yönetimlerin ve toplumun diğer kesimlerinin dikkatini, çocukların gelişim ve öğrenmesinde dış mekânda oyunun önemine çekerek, bu konuyla ilgili tartışma grupları, atölye çalışmaları, seminer, konferans gibi etkinlikler düzenleyebilirler.

Bu araştırmanın bir sınırlılığı olarak, kullanılan anket formunda çocukların dış mekânda ne kadar süre ve hangi oyunları oynadıkları; günün hangi zaman diliminde dışarı çıktıkları; hava koşulları ve mevsimlere göre dış mekânda oyun sıklığının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin sorulara yer verilmemiştir. Bu nedenle, dış mekânda oyuna etki eden faktörlerin (demografik, sosyo-kültürel, ekonomik, coğrafi özellikler gibi) daha büyük örneklem gruplarında ve farklı ölçme araçları kullanılarak incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca oyun alanlarının fiziksel özellikleri; ebeveynlerin, eğitimcilerin ve çocukların dış mekânda oyun ile ilgili görüşleri, kaygıları, beklentileri ve uygulamaları nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile araştırılmalıdır. Bunların yanı sıra, kültürler arası karşılaştırmalı araştırmalar ve çocukların dış mekânda oyun fırsatlarının artırılmasına yönelik ortak projeler gerçekleştirilebilir. Böylece, Türkiye’de erken çocukluk dönemindeki çocukların dış mekânda oyun ortamları zenginleştirilerek ve oyun fırsatları geliştirilerek sağlıklı, kendisiyle barışık, toplumla uyumlu, çevresine duyarlı, yaratıcı, problem çözebilen ve mutlu bireylerin yetişmesine katkıda bulunabilir. Her şeyden önce, çocukların özgürce oyun oynayarak çocukluklarını doyusya yaşamaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aarts, M.J., Wendel-Vos, W., van Oers, H.A.M., van de Goor, I.A.M. ve Schuit, A.J. (2010). Environmental determinants of outdoor play in children: A large-scale cross-sectional study. **American Journal of Preventive Medicine**, 39(3), 212-219.
- Arbogast, K.L., Kane, B.C.P., Kirwan, J.L. ve Hertel, B.R. (2009). Vegetation and outdoor recess time at elementary schools: what are the connections?. **Journal of Environmental Psychology**, (baskıda), DOI:10.1016/j.jenvp.2009.03.002
- Barber, S.E., Jackson, C., Akhtar, S, Bingham, D.D., Ainsworth, H. ve diğerleri (2013). "Pre-schoolers in the playground" an outdoor physical activity intervention for children aged 18 months to 4 years old: study protocol for a pilot cluster randomised controlled trial. **Trials**, 14(326). doi: 10.1186/1745-6215-14-326.
- Bell, A.C. ve Dymont, J.E. (2008). Grounds for health: the intersection of green school grounds and health promoting schools, **Environmental Education Research**, 14(1), 77-90.
- Bringolf-Isler, B., Grize, L., Mader, U., Ruch, N. ve diğerleri (2010). Built environment, parents' perception, and children's vigorous outdoor play. **Preventive Medicine**, 50, 251-256.
- Brockman, R., Jago, R. ve Fox, K.R. (2011). Children's active play: self-reported motivators, barriers and facilitators. **BMC Public Health**, 11(461). doi:10.1186/1471-2458-11-461
- Brown, W.H., Pfeiffer, K.A., McIver, K.L., Dowda, M., Addy, C.L. ve Pate, R.R. (2009). Social and environmental factors associated with preschoolers' nonsedentary physical activity. **Child Development**, 80(1), 45-58.
- Bulut, Z. ve Kılıçaslan, Ç. (2009). Çocuğa özgüven kazandırmada önemli bir ilke; çocuk oyun alanlarında güvenlik. **Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, 10 (1), 78-85.
- Burdette, H.L., ve Whitaker, R.C. (2005). A national study of neighborhood safety, outdoor play, television viewing, and obesity in preschool children. **Pediatrics**, 116(3), 657-662.
- Carver, A, Timperio, A., ve Crawford, D. (2008). Playing it safe: the influence of neighbourhood safety on children's physical activity: A review. **Health Place**, 14(2), 217-227.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. **Contemporary Issues in Early Childhood**, 5(1), 68-80.

- Deretarla-Gül, E. (2012). Ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarının incelenmesi. **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21(3), 261-274.
- Erbay, F. ve Durmuşoğlu-Saltalı, N. (2012). Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 13(2), 249-264.
- Frost, J. L., Wortham, S. C., ve Reifel, S. (2001). **Play and Child Development**. Upper Saddle River, NJ.: Prentice-Hall Inc.
- Gill, T. (2010). Putting risk in perspectives. Early Years Update. <http://www.teachingexpertise.com/articles/putting-risk-perspective-10522>.
Erişim Tarihi: Mart 2013
- Gleave, J. (2008). **Risk and play: A literature review**. London: Play England.
- Gray, P. (2014). Give childhood back to children: if we want our offspring to have happy, productive and moral lives, we must allow more time for play, not less. **The Independent**, 12 Ocak 2014. <http://www.independent.co.uk/voices/comment/give-childhood-back-to-children-if-we-want-our-offspring-to-have-happy-productive-and-moral-lives-we-must-allow-more-time-for-play-not-less-are-you-listening-gove-9054433.html>. **Erişim Tarihi: 3 Şubat 2014**
- Grigsby-Toussaint, D.S., Chi, S. ve Fiese, B.H. (2011). Where they live, how they play: Neighborhood greenness and outdoor physical activity among preschoolers. **International Journal of Health Geographics**, 10(66), 1-10.
- Gül, A., ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. **Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, 2, 27-48.
- Herrington, S., ve Studmann, K. (1998). Landscape interventions: New directions for the design of children's outdoor play environments. **Landscape and Urban Planning**, 42, 191-205.
- Johnson, J. E., Christie, J. F. ve Wardle, F. (2005). **Play, development, and early education**. USA: Pearson Education, Inc.
- Kimbro, R.T., Brooks-Gunn, J. ve McLanahan, S. (2011). Young children in urban areas: Links among neighborhood characteristics, weight status, outdoor play, and television watching. **Social Science ve Medicine**, 72, 668-676.
- Knight, S. (2012). Why adventure and why risk in the early years?. **ChildLinks**, 3, 15-18.

- Koçan, N. (2012). Çocuk oyun alanlarının yeterliliği üzerine bir araştırma: Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi örneği. **Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, 28(4), 315-321.
- Little, H. ve Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: implications for play quality and playground design. **European Early Childhood Education Research Journal**, 18(4), 497-513.
- Louv, R. (2010). **Doğadaki son çocuk**. (Çev: Ceyhan Temürçü). TÜBİTAK Popüler Bilim Kitaplığı.
- McCans, S.E. (2004). **Wild places: An exploration of mothers' attitudes and beliefs regarding risk in outdoor play settings**. Yüksek lisans tezi. Kanada: The University of Guelph.
- McCurdy, L. E., Winterbottom, K. E., Mehta, S. S., ve Roberts, J. R. (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health. **Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care**, 40(5), 102-117.
- Memik, N. H. (2004). **An evaluation of the changing approaches to children's play spaces**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Moore, G. T. (1997). Favorable locations for child care centers. **Child Care Information Exchange**, 9(97), 73-76.
- Moore, G. (2002). Designed environments for young children: Empirical findings and implications for planning and design. In M. Gallop and J. McCormack (Eds.), **Children and Young People's Environments**. (ss. 53-63). New Zealand: University of Otago, Children's Issues Centre.
- Moore, R. ve Wong, H. (1997). **Natural Learning: Rediscovering Nature's Way of Teaching**. Berkeley, CA: MIG Communications.
- Ornelas, I. J., Perreira, K. M., ve Ayala, G. X. (2007). Parental Influences on Adolescent Physical Activity: A Longitudinal Study. **International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity**, 4(3).
- Ozdemir, A. ve Yilmaz, O. (2008). Assessment of outdoor school environments and physical activity in Ankara's primary schools. **Journal of Environmental Psychology**, 28(3), 287-300.
- Palmer, S. (2010). **Zehirlenen çocukluk: Modern dünyanın çocuklar üzerindeki zararlı etkileri**. (Çev. Özge Çağlar Aksoy). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pardee, M., Gillman, A. ve Larson, C. (2005). **Community investment collaborative for kids: resource guide 4**. USA: The Local Initiatives Support Corporation/Community Investment Collaborative for Kids.

- Parsons, A. (2011). **Young children and nature: Outdoor play and development, experiences fostering environmental consciousness, and the implications on playground design.** Yüksek lisans tezi. ABD: Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Pica, R. (2003) **Your Active Child: how to boost physical, emotional, and cognitive development through age-appropriate activity.** Chicago: Contemporary Books.
- Prezza, M., Alparone, F., Cristallo, C. ve Luigi, S. (2005). Parental perception of social risk and of positive potentiality of outdoor autonomy for children: the development of two instruments. **Journal of Environmental Psychology**, 25(4), 437-453.
- Rivkin, M. (1997). The Schoolyard Habitat Movement: What It Is and Why Children Need It. **Early Childhood Education Journal**, 25(1), 61-67.
- Roemmich, J.N., Epstein, L.H., Raja, S., Yin, L., Robinson, J., ve Winiewicz, D. (2006). Association of access to parks and recreational facilities with the physical activity of young children. **Prev Med**, 43(6), 437- 441.
- Sandseter, E.B.H. (2007). Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play? **European Early Childhood Education Research Journal**, 15(2), 237-252.
- Sandseter, E.B.H. (2009). Characteristics of risky play. **Journal of Adventure Education and Outdoor Learning**, 9(1), 3-21.
- Sandseter, E.B.H. (2010). 'It tickles in my tummy!'-Understanding children's risk-taking in play through Reversal Theory. **Journal of Early Childhood Research**, 8(1), 67-88.
- Sandseter, E.B.H. ve Kennair, L.E.O. (2011). Children's risky play from an evolutionary perspective: The anti-phobic effects of thrilling experiences. **Evolutionary Psychology**, 9(2), 257-284.
- Sanoff, H. (1995). **Creating environments for young children.** Raleigh, NC: School of Design at North Carolina State University. (ED 394 640).
- Sciarra, D. J., Dorsey, A. G. ve Lynch, E. (2009). **Developing and administrating a child care and education program.** USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Şişman, E.E. ve Özyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ örneği. **Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi**, 7(1), 13-22.
- Tandon, P. S., Zhou, C. ve Christakis, D. A. (2012). Frequency of parent-supervised outdoor play of US preschool-aged children. **Archives of Pediatrics and Adolescent Medicines**. 166(8), 707-712.

- Taylor, A. F., Kuo, F. E. ve Sullivan, W. C. (2001). Coping with ADD: The surprising connection to green play settings. **Environment and Behavior**, 33(1), 54-77.
- Taylor, A. ve Kuo, F. E. (2009). Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. **Journal of Attention Disorders**, 12 (5). 402-409.
- Tovey, H. (2007). **Playing outdoors: Spaces and places, risk and challenge**. Maidenhead: Open University Press.
- Turgut, H. ve Yılmaz, S. (2010). Ekoloji temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması. **III. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi** (20-22 Mayıs). Cilt: IV, 1618-1630.
- Türkan, E.E. ve Önder, S. (2011). Balıkesir kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi. **Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi**, 8(3), 69-80.
- Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 10(2), 95-109.
- Valentine, G. ve McKendrick, J. (1997). Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. **Geoforum**, 28, 219-235.
- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K. ve Salmon, J. (2006). Where do children usually play? A qualitative study of parents' perceptions of influences on children's active free-play. **Health and Place**, 12, 383-393.
- Wells, N.M. (2000). At home with nature: Effects of "greenness" on children's cognitive functioning. **Environment and Behavior**, 32(6), 775-795.
- Wells, N. M. ve Evans, G.W. (2003). Nearby nature: A buffer of life stress among rural children. **Environment and Behavior**, 35(3), 311-330.
- White, R. ve Stoecklin, V. (1998). Children's outdoor play and learning environments: Returning to nature. **Early Childhood News**, March/April.
- Wilson, R. (2008). **Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments**. New York: Routledge.
- Witten, K., Kearns, R., Carroll, P., Asiasiga, L. ve Tava'e, N. (2013). New Zealand parents' understandings of the intergenerational decline in children's independent outdoor play and active travel. **Children's Geographies**, 11(2), 215-229.